

se obnovile dogodbe, ki so se primerile v novembrskih dnevih tik Badenijevim odstopom.

Nova stranka. — V sredo je izšla na Dunaju brošura „die Polen und die Mission des Polenclubs im österreichischen Reichsrathe“. Ta brošura, katero je baje spisal neki poljski državnik, trdi, da je desnica kriva vseh sedanjih homatij ter se zavzema za to, da bi se desnica razbila. Tega pa ne more storiti niti grof Thun niti njegov naslednik, ampak to mora storiti poljski klub sam. Poljaki se morajo porazumeti z Nemci. — Ta brošura, o kateri avtorju bi Madeyski ali Rutowski vedela kaj več povedati, je zlasti v oficioznih krogih obudila veliko veselja. Oficiozni listi se celo ogrevajo za ustanovitev neke nemške srednje stranke, v kateri bi se združili vsi zmerni in spravljivi elementi, in ki naj ima nalogo, napraviti mir mej narodi v državi. Morda si to poskusi v kaki zvezi z namero, zagotoviti vladi ponehanje obstrukcije pri razpravi o nagodbi in dobiti jej večino za nagodbene predloge.

Slovenci — zapuščeni. — V zadnji seji izvrševalnega odbora desnice so bile jako ostre razprave radi uredbe jezikovnega vprašanja. Poljaki so se postavili na stališče, naj se jezikovno vprašanje uredi samo za Češko in Moravsko. Slovenci so se temu uprli, in Čehi so jo potegnili ž njimi, kakor jo je nemška katoliška stranka potegnila s Poljaki. Če bi bilo prišlo do glasovanja, bi bili Slovenci ostali v manjšini. Ta razprava je pokazala, da Slovenci nimamo v desnici nikake zaslombe, kajti tudi solidarnost Čehov s Slovenci se nam zdi le bolj taktična. Dozdeva se nam, da izvira ta solidarnost iz zahteve, sploh preprečiti uredbo jezikovnega vprašanja z državnim zakonom, kajti Čehi stoje na stališču, da spada ta zadeva jedino v kompetenco deželnih zborov.

Ogrska. — V ogrskem državnem zboru se je začela v sredo razprava o nagodbi Kossuthova stranka se je izrekla proti nagodbi in to iz državnopravnih razlogov, druge stranke pa so se vse izrekle za predloge.

Balkan. — V turškem cesarstvu vre na vseh koncih in krajih. V Aziji so Turki začeli zopet preganjati in mesariti Armence, vsled česar je ruski poslanik v Carigradu interveniral pri sultanu, v Macedoniji pa vlada popolna anarhija. Vsled izdajstva je turška vlada dobila v roke vse orožje, kar ga je nabral revolucijski odbor in izvedela za imena zarotnikov. Vsled tega je prouzročila v Prilepu grozno klanje, in Bolgari beže na vse strani. Zajedno je turška vlada opustila z verige divje Arnavte, kateri so v družbi z 2000 regularnimi turškimi vojaki prekoračili dne 14. junija srbsko mejo in pregnali mejno stražo ter napadli srbsko prebivalstvo. Vlada je poslala več bataljonov vojakov proti njim. Boj je trajal več dni. Naposled so Turki in Arnavtje z bogatim plenom zapustili srbsko ozemlje. Vse velesile so radi tega posredovale pri sultanu. Okolnosti kažejo, da sultan nima ni volje niti moči, narediti konec anarhiji v Macedoniji.

Francija. — Že dober teden traja v Parizu ministrska kriza. Prezident Loubet je že naročil Poincarréju, Waldeck-Rousseau-u, Delcasséju in Bourgeoisu, naj sestavi novo ministristvo, a nobeden teh odličnih politikov ni bil v stanu izvršiti prevzeto nalogo. Vzrok temu je nejeдинost mej republičanskimi strankami.

Italija. — V laškem parlamentu je okrajna levica začela pravo pravcato obstrukcijo, ker hoče vlada utesniti društvene in zborovalske pravice. Večina je vsled tega se dogovorila z vlado, da izvede premembo pravilnika za državni zbor, in se je dotična razprava začela v sredo.

Mirovna konferenca v Hagu se je naposled vendar zjediniła, da ustanovi razsodišče, a ta bo tako, da ne bo imelo nobene prave vrednosti. Angleži, ki imajo na vseh koncih sveta konflikte, so preprečili ustanovitev resničnega razsodišča.

— **Vlada in goriški Lahi.** V tem ko vlada na Koroškem in na Štajerskem dosledno prezira slovenske želje, naj so še tako upravičene, in je tudi na Kranjskem začela izvrševati nemški binkoštni program, ustreza na Goriškem in sploh na Primorskem vsaki najmanjši želji laške stranke. Tako je zdaj imenovala novega šolskega nadzornika za laške ljudske šole in sicer v osebi prof. Ravalika, znanega pristaša laških radikalcev. Zdaj ima Goriška kar štiri deželne šolske nadzornike: tri za ljudske šole in jednega za srednje šole. Pa še več hoče vlada storiti Lahom na ljubav. Laški listi trde, da se učiteljišči v Kopru in v Gorici razdelita tako, da se ustanovi posebno laško in posebno slovensko učiteljišče. Zakaj tega vlada ne stori tudi v Celovcu in v Mariboru. Vidi se v kaki meri so postali Lahi pri vladi „Lieb Kind“

Zakon o obrtnih sodiščih.

Novi zakon o obrtnih sodiščih pomeni prav znaten napredek v primeri k prejšnjemu zakonu, in so vzlic temu, da je tudi ta novi zakon v nekaterih ozirih pomanjkljiv. Pred vsem so vsaj večinoma odstranjene ovire prejšnjega zakona glede snovanja obrtnih sodišč, zlasti se je vprašanje o stroških nekoliko ugodnejše uredilo, na ta način namreč, da morata odslej stroške obrtnih sodišč plačevati država in občine. Nadalje določa novi zakon izrečno, da je ustanoviti obrtna sodišča — kar pomeni, da se morajo ustanoviti — v tistih krajih, glede katerih so prizadeta ministrstva (ministrstvo notranjih del, justično, finančno in trgovinsko ministrstvo) mnenja, da so tam potrebna. Oviralo bode snovanje obrt. sodišč seve to, da se mora poprej vprašati deželni zbor dotične krovine, kar za Kranjsko ne velja.

Najvažnejša določba celega zakona je ta, da se ž njim določa izključna pristojnost obrtnih sodišč, kar pomeni, da bo v prihodnje tam, kjer se ustanovi obrtno sodišče jedino to kompetentno za razsojevanje v obrtnopravnih prepirih mej delodajalci in mej delojemalci. Koder ni obrtnega sodišča, tam bode za razsojanje taci preprirov v prihodnje kompetentno jedino dotično okrajno sodišče, in je s tem končno vendar odstranjena kompetenca političnih oblastev, kar je gotovo velik napredek.

Kakor rečeno, imamo upanje, da se ustanovi obrtno sodišče tudi za Kranjsko, in da bodo torej tudi kranjski obrtniki poklicani, sodelovati pri njih kot strokovni sodniki.

Funkcijska doba prisednika obrtnega sodišča bo trajala štiri leta. Izvoljenec mora volitev sprejeti in prevzete dolžnosti izpolnjevati. Po preteku štiriletne funkcijske dobe zamore biti zopet izvoljen, a sedaj ima pravico, da izvolitev za jedno funkcijsko dobo odkloni.

Važno je vprašanje, če sme prisednik mej funkcijsko dobo, za katero je bil izvoljen, odložiti mandat. To bo prva stvar, za katero se bodo zlasti delodajalci zanimali, zakaj o tem ni prav nobenega dvoma, da bo

prisedništvo pri obrtnih sodiščih veliko breme, katerega se bodo ljudje skušali čim prej otresti.

Po novem zakonu se prisednik ne bo mogel odpovedati častnemu, a težavnemu njegovemu mestu kar takrat, kadar bi se mu zljubilo. Zakon namreč določa, da se sme delodajalec odpovedati prisedništvu pri obrtnem sodišču, samo če opusti tisto delovršbo, vsled katere je zadobil pasivno volilno pravico, v katerem slučaju ima tudi pristojno dež. sodišče dolžnost ga prisiliti k odstopu, ako bi se sam te odpovedal. Dopustna je sicer odpoved samo v tistih slučajih, v katerih sme delodajalec sploh odkloniti izvolitev za prisednika, torej v slučaju, da prisednik mej funkcijsko dobo prekorači 60 leto svoje starosti, če oboli tako, da ni več sposoben za opravljanje prisedništva, ali če se priseli iz okrožja dotičnega obrtnega sodišča.

Kdaj pa se more prisednik obrtnega sodišča odstaviti? Na to važno vprašanje odgovarja § 17., da se sme prisednik odstaviti v tistih slučajih, v katerih delodajalec izgubi volilno pravico.

Pri tej priliki je opozoriti, kako velik razloček je med pogoji, pod katerimi zadobi pasivno volilno pravico. Aktivno volilno pravico izgubi glasom § 8. tega zakona, kdor se postavi pod kuratelo, kdor pride v konkurs, kdor se nahaja v kazenski preiskavi, ali v kazni in kdor je vsled obsodbe izgubil volilno pravico za občinski svet.

Znano je, da pri nekaterih obsodbah pravne posledice ugasnejo takoj, čim je prestana kazen. To se zgodi v prvi vrsti pri deliktih političnega značaja in sploh pri deliktih, kateri niso nastali iz nečastnih vzrokov, torej v gotovih slučajih veleizdajstva, jedne nasilnosti pri političnih dogodbah, v slučajih dvoboja itd. Nasproti tem pa stoje obsodbe, katere imajo tudi še po prestani kazni še pravne posledice in sicer trajajo te posledice po kakovosti delikta 10, 5 ali 3 leta. Po preteku tega časa zadobi obsojenec zopet vse državljanske pravice, in s tem tudi aktivno volilno pravico za volitev prisednikov obrtnega sodišča.

Ali pasivne pravice dotičnik s tem še ni zadobil. Pogoji za to, da more biti kdo izvoljen prisednikom obrtnega sodišča, so jako strogi. Kdor je kdaj zakrivil kako hudodelstvo, ali je storil kak nečasten pregrešek ali prestop, ter bil radi tega obsojen, ali kdor je bil sploh obsojen vsaj na šest mesecev zapora bodi radi katerega greha proti zakonu, tisti vse žive dni ne more postati prisednik obrtnega sodišča, izvzemši za slučaj, da cesar v to izrečno privoli.

Od prisedništva se dalje lahko odstavi tisti prisednik, ki je na znatnejši način grešil proti svojim uradnim dolžnostim, na pr. v slučaju, da se je kot prisednik udeležil razprave in ralsodbe v pravni stvari, pri kateri bi ne smel sodelovati, ker mu to brani zakon, na pr. če je sam interesovan ali njegov sorodnik itd., in končno more biti odstavljen, če se vzlic opetovanim kaznim ne udeležuje sej obrtnega sodišča.

Kompetentno za odstavljanje prisednikov je deželno sodišče, v čigar okolišu se nahaja obrtno sodišče. Deželno sodišče določi ob enem z odstavitvijo tudi čas, v katerem odstavljenec ne more biti več izvoljen. Proti odločbi deželnega sodišča je dopustna pritožba na višje deželno sodišče in se mora ta pritožba vložiti tekom štirinajstih dnij.

Prisednik obrtnega sodišča ni za svoje specielno delovanje kot sodnik nikomur odgovoren, in je njemu prav tako kakor sodniku po poklicu po državnih osnovnih zakonih zajamčena popolna neodvisnost.

Prisednik obrtnega sodišča ima napram prisednikom sodnikom seveda primerno disciplinarno oblast, a le v službenem oziru. Zakon daje v § 16. prisedniku pravico, da prisednikom naloži primerno globo, ako ne prihajajo pravočasno k sejam, ako izostanejo od sej, ne da bi se bili zadostno opravičili, ali se kako drugače odtegujejo svojim uradnim dolžnostim. Globa mora znašati za vsak posamezen slučaj do 200 gld, povrh pa se sme malomarnemu prisedniku naložiti plačilo nastalih sodnih troškov. Ako se prisednik naknadno zadostno opraviči, ima prisednik pravico, mu odpustiti naloženo kazen. Proti njegovi odločbi se prisednik lahko tekom štirinajstih dnij pritoži na dež. sodišče.

Posebno važno določbo obsega § 19., kateri navaja slučaje, v katerih prisedniki ne morejo sodelovati. Člani obrtnega sodišča so namreč od sodelovanja izključeni pri prepirnih zadevah, v katere so zapleteni ali sami ali njihove soproge ali končno take osebe, s katerimi so naravnost v sorodstvu do četrtega kolena ali v svaštvu do družega kolena. Pojem sorodstva in svaštva je vsakemu razumljiv, toda vsakemu razumljiv, toda vsakemu ni znano, kako avstrijske v pravu sorodstvo določa. § 41. občnega državlanskega zakona pravi v tem oziru, da se koleno sorodstva mej dvema osebama določa po številu oseb, katere stoje med dotičnima osebama in mej tisto osebo, od katere oni dve izhajati. Oče in sin sta torej sorodnika v prvem kolenu, stari oče in vnuk v drugem kolenu, stric in netjak v tretjem kolenu, in bratranci v četrtem kolenu. Kar se tiče svaštva, se da to definirati tako-le: Človek je v tistem kolenu z drugo osebo v svaštvu, z bratovo ženo v drugem kolenu, s teto, ki se je primožila, v tretjem kolenu, in s sestričino, ki se je primožila, v četrtem kolenu. Če gre torej — v konkretnem slučaju za pravni spor kakega bratranca prisednika obrtnega sodišča, potem slednji ne more izvrševati sodnih funkcij, ker je s svojim bratrancem v četrtem kolenu v sorodstvu. Če bi pa šlo za žene tega bratranca, torej primožene sestrične, bi mogel dotični prisednik obrtnega sodišča brez zadržka funkcijonirati, ker je s to bratrančevo ženo v četrtem kolenu v svaštvu, zakon pa izključuje samo tiste prisednike, kateri so s prizadeto stranko do družega kolena v svaštvu.

Važnost tega vprašanja je zategadelj velika, ker določa § 477., da je celo postopanje obrtnega sodišča v kaki zadevi nično, ako se ga je udeležil prisednik, ki je

v sled sorodstva ali svaštva od funkcioniranja v dotičnem slučaju izključen, in bi vsi troški razveljavljenega postopanja zadeli tega prisednika.

(Dalje sledi.)

Kmetijstvo.

Križi in težave sosedu Antona z živinskimi boleznimi.

Rjava kobila stori.

(Konec.)

K večjemu se ji naj da dva funta ovsa, nekaj dobrega sena, rezanice, obstoječe iz sena in ovsene slame, studenčno vodo in tudi otrobne pijače. Če se kobila preveč krmi, oboli žrebe na dristi. Anton si je to dobro zapomnil in dajal je po nasvetu svojega sosedu kobili nič več manj kot vsaki dan dva funta ovsa in dr., žrebe je dobro vspevalo in vedno je bilo veselo.

Še isto noč so šli še enkrat v hlev, je-li sta kobili in žrebe mirna.

Noč je prešla brez vsake nesreče.

Drugo jutro je kazala rjavka slast, a Anton ji je dajal le toliko, kolikor je svetoval njegov sosed.

Kobila in žrebe sta se med seboj privadila. Bilo je milo gledati, kako se je muzal mladič okoli svoje matere, in potem ko je milo pogledovala mati svoje žrebe. Prvi in drugi dan sta bila oba še v hlevu. Tretji dan, ko je bilo tiho, le nebo je bilo oblačno, pusti ju Anton na prosto. Peljal ju je na travni vrt, kateri je dobro ozelenel. Stara se je marljivo pasla. Mladič pa je letal nekaj časa okoli nje, a kmalu se je utrudil in naveličal neumnega skakanja. Ostal je pri materi nedelaven.

Kmalu ga je začelo zebsti in mladič se je tresel od mraza.

Sosed, kateri je prišel na vrt in je ogledaval z veseljem lepo žrebe, je menil, da bi bilo boljše, ako se bi kobilo prepeljavalo. Žrebe bi šlo za svojo materjo in bi bilo vedno v kretanju. Ako pa isto stoji v kakem kotu, lahko ozebe. Kar je svetoval sosed, se je tudi takoj storilo.

Prepeljavali so kobilo kak dober četrt ure po prostem, žrebe pa je vedno šlo za njo in bilo je v kretanju.

Drugi dan je bilo vreme premenljivo.

Nekaj časa je sijalo solnce, nekaj časa je pa padal dež. Žrebe je prišlo na prosto s svojo materjo, ko je sijalo solnce. Ko je zopet začelo deževati, menil je Anton, da to ne škodi žrebetu prav nič. Sosed pa mu je rekel, naj pelje žrebe zopet v hlev, kajti žrebčna koža se težko posuši, ako je postala enkrat mokra, kar je večkrat vzrok prehlajenja.

Po prešlih osmih dneh, začel je Anton krmiti kobilo kakor pred žrebčevim porodom. Dobila je rjavko še nekoliko ovsa več, ker jo je sesanje močno shujšalo.

Že peti dan po porodu rabili so kobilo za lahko delo. Vreme je bilo jako prijetno, kajti bilo je nebo jasno in niti jeden oblak ni pretil z dežjem. Tiho je bilo kakor pred kako hudo nevihto. Žrebe je moralo ostati samo doma, kjer je vedno rezgetalo, bilo je tudi jako nemirno, ker je žalostovalo po svoji materi.

Po dveh urah je prišla kobila zopet domov. Med tem časom je dobil mladič veselje k sesanju; takoj je skočil k materi in jo začel sesati; a mleka se je jako nabralo v dveurni odsotnosti; žrebe pa je bilo s tem nezadovoljno.

Ako bi kobila izostala kakih 5 ali 6 ur, potem bi dobilo žrebe preveč mleka in postalo bi nevarno bolno.

Šesti in sedmi dan, ko je bilo vreme zopet jako lepo, smelo je žrebe svojo mater spremljati na polje. Med počitkom šlo je žrebe vedno k vimenu, kobila pa je lahko opravljala svoje prejšnje navadno delo, ne da bi zaostala svojim dolžnostim kot mati.

Devetega dne se je začela rjavka goniti. Anton jo zopet pelje k žrebcu v dve uri oddaljeno mesto.

Bil pa je jako mokrotan dan in tudi hladen; solnce se je vedno hitreje skrivalo za oblake, pripravljalo se je za dež. Še med potjo ju je vjel dež. Ko sta prišla k žrebcu sta bila oba mokra do kože, kar je pa pri kobili povzročilo hudo prehlajenje.

Drugo jutro je kobila zgubila vso slast do jedi in vse veselje do dela, kar pa ni bilo prav dobro znamenje; obolela je namreč na dristi. Mladič ni bil istotako prav nič vesel, hotel ni več sesati, bil je čmeren in upaden.

Anton to zapazi in pokliče takoj svojega sosedu k sebi in mu razloži slab položaj.

Sosed je menil, da bo kmalu bolje; drista je za tri dni popustila. Rjavka se je jako poboljšala, dobila je zopet slast za jed in veselje za delo.

Sosed mu je še svetoval, da se lahko rabi kobilo za delo čez kaka dva dni, pri slabem vremenu pa jo mora pokriti z gorko odejo, mrzle pijače se ji ne sme dajati, dokler je še kolikor toliko bolna; voda mora biti mlačna. Trikrat na dan naj se žrebetu dá časico kamilčnika, za sedaj pa naj ostane isto še v hlevu. Nadalje je sosed svetoval Antonu, naj pogostoma riba žrebični trebuh z gorko voljnato cunjo.

To se je zgodilo pa le z veliko težavnostjo. Kobila in žrebe sta smatrala ribanje za neposredno sovražljivost. Takoj, ko so peljali kobilo na prost, in je ostalo žrebe samo v hlevu, je bilo mogoče strahovati mladiča. Ribali so na lahko trehuh brez vsakršne nevarnosti.

Četrty dan je tudi žrebe ozdravelo, smelo je zopet spremljati svojo mater na polje na delo, kar je mladetu zelo ugajalo. Poskakovalo je po travi, kakor da ne bi moglo stati pri miru.

Že 17 dan po porodu so peljali zopet rjavko k žrebcu, in postala je breja.